

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

VI. De hæreticis, qui libros Testamenti noui suprâ numeratos oppugnârunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

» mine, esse compositum, sed à quodam qui temporibus An-
 » tiochi, qui appellatus est Epiphanes, fuerit in Iudæa: & non
 » tam Danielem ventura dixisse, quàm illum narrasse præteri-
 » ta. Denique quidquid vsque ad Antiochum dixerit, veram hi-
 » storiam continere: si quid autem vltra opinatus sit, quia fu-
 » tura nescierit, esse mentitum.

Ac, vt omittamus de libro Danielis diuinum Christi testi-
 monium ex cap. 24. S. Matthæi, quod à Porphyrio non reci-
 pitur, scribit Ioseph. lib. 11. antiq. cap. 8. Alexandro Magno ve-
 nienti Hierosolymam, oblatum à sacerdotibus fuisse volu-
 men Danielis, atque eum locum cap. 8. demonstratum, vbi a-
 rietem ab hirco, id est, Regem Persarum à Rege Græcorum
 deuictum ac profligatum iri, Daniel idem & prædicebat &
 explanabat. Cùm autem Alexander Antiochum annis am-
 plius centum & quinquaginta præcesserit, qua ratione fieri
potest, vt is liber Antiochi tempore scriptus fuerit, qui tanto
antè Alexandro demonstratus fuit? Quæ verò post Antiochi
 ætatem in Daniele sequuntur vaticinia, ea non mendacia, vt
 vult Porphyrius, sed oracula esse verissima, is demum intelli-
 get, qui eos libros diligenter euoluet, quos S. Hieronymus
 præfatione commentarij in Danielem legendos monet.

CAPVT VI.

De hæreticis, qui libros Testamenti noui suprâ numeratos oppugnârunt.

NON A hæresis Euangeliorum libros in vniuersum
ferè repudiat. Auctores huius erroris bifariam di-
 uiduntur. Nonnulli enim in ea hæresi sunt, vt ne-
 que ab Apostolis, neque ab aliis discipulis Domi-
 ni scripta esse Euangelia arbitrentur, sed à quibusdam impo-
 storibus, qui multa falsa veris admiscuerint, & tamen hæc sua
 commenta pro scriptis Apostolicis venditauerint. Ita sensis-
 se atque scripsisse Faustum Manichæum, auctor est S. Augu-
 stinus lib. 32. contra Faustum, cap. 2. & lib. 33. cap. 3. Nonnulli
 verò Euangelia quidem ab Apostolis scripta esse nō negant,
 sed ea tamen plurimis in locis, vel ipsa secum, vel cum veri-
 tate

tate pugnare contendunt: propterea quod Apostoli partim ut homines interdum errauerint, partim studiosè magistri sui gloriam confictis narrationibus ornare non dubitauerint.

Atq; hæc sententia permultos habuit patronos. Primùm **Ethnicos**, teste Augustino 2. *Retract.* cap. 16. deinde **Iulianum** apostatam, teste Cyrillo lib. 10. in Iulianum; tum **Mahumetem**, Pseudopphetam, teste Ioanne Damasceno, lib. de centum hæresibus; deniq; etiam nostris temporibus **Othonem Brunfelsium**, teste Ioanne Cochlæo lib. de Scripturæ & Ecclesiæ auctoritate, cap. 3. & 4.

Ac priorem quidem hæresim, quæ est Manichæorum, sanctus Augustinus lib. 32. contra Faustum, cap. 16. & 21. & lib. 33. cap. 7. duplici ratione confutat: Primùm, quòd Manichæi, cum ex Euangeliis errores suos confirmare nitantur, & tamen eadem Euangelia ab impostoribus quibusdam scripta esse contendant; ita sanè agere videantur, ac si quis testem suum prius dicat falsitate esse corruptum, & tunc demum eum producat ad testimonium.

Deinde, quoniam si ex tam clara tot seculorum sibi inuicem succedentium contestatione continua, non satis probatur Apostolorum esse eas literas, quas Apostolorum dicit & tenet Ecclesia, ab ipsis Apostolis propagata, & per omnes gentes longè lateque diffusa, omnium literarum atq; librorum fides pereat necesse sit. Siquidem Hippocratis libros, Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque huiusmodi auctorum, vnde constat esse ipsorum? Vnde, si quis hoc neget, nec saltem refellitur, sed ridetur? nisi quia sic eos ab ipso eorum tempore usque ad hoc tempus successionis series commendauit, ut planè sit hac de re dubitare dementis.

Alteram deinde hæresim hisce argumentis idem Augustinus lib. 1. de consen. Euangel. cap. 7. & 8. non minus breuiter, quam acutè refellit: Primùm, si de Pythagora atque Socrate, qui nihil ipsi scriptum scripserunt, discipulis eorum scribentibus credimus; quæ causa est, cur Apostolis de magistro suo scribentibus non sit fides habenda? An illi fortassis quoniam sapientes erant, discipulos facere veraces potuerunt, non potuit veraces facere discipulos Christus, qui, ipsis etiam consentientibus, sapientia omnibus præstitit?

Deinde cum illi ipsi, qui falsa scripsisse Apostolos clamant, Christum sapientissimum hominem fuisse censeant, neque id aliunde, quam ex Apostolorum literis discere potuerint: An non satis perspicue conuincuntur, Apostolorum libris modò credere, modò non credere, non rationis iudicio, sed arbitrio voluntatis? Præterea si magistri gloriam discipuli nimis cupidè scriptis suis amplificare studuissent, debebant certè crucis ignominiam aut silentio regere, aut attingere quàm breuissimè; In reditu verò ab inferis, atque ascensione in cælum explicanda, orationem longissimam ponere. Quo igitur consilio Euangelistæ omnes, resurrectionem atque ascensionem vix commemorant: in exponendis vinculis, flagellis, cruce, contumeliis, dedecore, cruciatibus, quàm diutissimè immorantur? Nimirum non magistri laudes falsa narratione prosequi, sed Christi sermones, resque ab eo gestas simpliciter ac verè literis commendare propositum habuerunt.

DECIMA hæresis tres Euangelistas recipit, Matthæum, Marcum, Lucam, Ioannè, vt illis contrarium repudiat. Hanc hæresim sine nomine auctoris, Philastrius refert cap. 60. Sed Alogianorum, siue Alogorum dici posse, censet Epiphanius hæc. 51. quem sequitur S. Augustinus hæc. 30.

VNDECIMA hæresis solum Matthæum ex Euangelistis probat, auctorem huius hæresis Ebionem fuisse scribit Irenæus lib. 1. cap. 26. Vide etiam de hac re Epiphanium hæc. 30. & Eusebium lib. 3. hist. Eccles. cap. 21.

DVODECIMA hæresis, quæ est Cherinthi, eodem teste Irenæo lib. 3. cap. 11. solius Marci Euangelio vtitur.

DECIMATERTIA hæresis Marcionis est, vt Irenæus ibidem, & Tertullianus libro de præscript. aduersus hæreticos scriptum reliquerunt, & solum Lucam in pretio habet; quam nec integrum, sed mutilum & corruptum, vt ex Tertulliano lib. 4. contra Marcionem, & Epiphanio hæc. 42. planum est.

DECIMA QVARTA hæresis, Euangelistam nullum agnoscit, præter vnum Ioannem; cuius hæresis auctorem Valentinum ibidem Irenæus facit. Atque hanc hæresim vigere ac florere, vehementer optasse videtur Martinus Lutherus, tamen quoniam rem esse hoc tempore nimis difficilem intellexit,

tellexit, non nimium operæ ac laboris in eo ponendum esse putavit. Certè præfatione in nouum Testamentum, vt etiam Ioannes Cochlæus animaduertit in lib. de Scripturæ & Ecclesiæ auctoritate, cap. 3. & in Septicipite, cap. 5. abolendam esse dicit illam falsam opinionem, quòd sint tantum quatuor Euangelia. Itè Ioannis Euangelium esse vnicum, pulchrum, verum, ac principale Euangelium, aliisq; tribus longè ac latè præferendum, adeò vt etiam Pauli ac Petri epistolæ, longè præcedant tria illa Euangelia Matthæi, Marci, ac Lucæ.

Has quinque postremas hæreses veteres Patres vt refutarent, multis rationibus demonstrare conari sunt, non modò quatuor tantum esse libros Euangeliorum, verum etiam nec plures, nec pauciores confici debuisse. Vide Irenæum lib. 3. cap. 11. Tertullianum lib. 4. in Marcionem; Ambrosium præfat. commentar. in Lucam, & lib. 10. cap. 101. Eucherium lib. 1. in Gen. cap. 14. Hieronymum præfat. commentar. in Matth. Augustinum lib. 1. de consensu Euang. cap. 6. Gregorium homil. 4. in Ezech. Et sanè, vt rationes alias interim omittamus, quid significare credenda sunt quatuor illa animantia, quæ Ezechieli & Ioanni diuinitus ostensa sunt, Homo, Leo, Vitulus, Aquila, nisi quatuor Euangelistas, Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem? Id enim non solùm literis & vocibus populi vbique testantur, sed ipsi etiam parietes signis & imaginibus clamant.

QVINTA DECIMA hæresis librum Actorum Apostolorum è numero diuinorum voluminum detrahit. Auctores huius hæresis multos habemus, Cherinthum apud Philastrium cap. 36. Gerdonem apud Tertullianum de præscript. Tatianum apud Eusebium lib. 4. histor. cap. 29. Manichæum apud Augustinum lib. de vtilitate credendi, cap. 3.

SEXTA DECIMA hæresis Ebionitarum est, qui scripta omnia Pauli Apostoli reiiciunt, & ipsum Paulum Græcum atque apostatam vocant. testes sunt Irenæus lib. 1. cap. 26. & Epiphanius hæres. 30. eundem errorem Helcheseitis postmodum placuisse, scribit Eusebius in 6. lib. hist. Eccles. cap. 27.

SEPTIMA DECIMA hæresis, quæ est Marcionis, testibus Epiphanio, hæres. 42. ac Hieronymo, præfat. comment. epistolæ ad Titum, epistolæ ad Timotheum & Titum integras respuit: è ceteris, quod sibi videtur, spongia sua delet. Refellit

has

has tres hæreses accuratè Petrus Cluniacensis Abbas in epistola priore aduersus Henricianos & Petrobrusianos. Nec est operæpretium in re tam perspicua tempus terere.

POSTREMA eorum hæresis est, qui in ipsis B. Pauli epistolis, aliisque sacris ac diuinis libris, non omnia scripta esse volunt, dictante Spiritu sancto, sed aliqua interdum, sola prudentia & ratione humana duce. Quocirca totam epistolam ad Philemonem, vt more humano scriptam contempserunt. Laborabant olim hoc errore tum Anomœi apud Epiphanium hæresi 76. tum etiam alij quidam apud Hieronymum in cap. 5. Micheæ, & præfat. comment. epistolæ ad Philemonem, & apud Augustinum lib. 2. contra aduersarium legis & Prophetarum, cap. 2.

Nostro seculo Erasmus eandem hæresim renouauit: siquidem in annotationibus suis ad secundum & vicesimum septimum caput Matthæi, non obscure scripsit, non esse metendum, ne totius Scripturæ corruat auctoritas, si leuis aliquis error in ea deprehendatur, præsertim cùm Euangelistas interdum memoria lapsos Augustinus concedat, lib. 3. de consensu Euang. cap. 7. & negari nullo modo posse videatur.

Refellunt hanc hæresim Epiphanius, Hieronymus & Augustinus locis paulò antè notatis. Quia verò S. Augustini testimonio Erasmus abutitur, operæpretium erit, vt huius vnius doctoris verba in medium adferamus. Sic igitur loquitur S. Augustinus lib. 2. de consensu Euang. cap. 12. *Omniem autem falsitatem abesse ab Euangelistis decet, non solum eam, qua mentiendo promitur, sed etiam eam, qua obliuiscendo.* Non igitur, vt vult Erasmus, errorem ex memoriæ lapsu, Euangelistæ tribuit Augustinus.

Rursum in epist. 8. ad S. Hieronymum: *Admisso, inquit, in tantum auctoritatis fastigium aliquo mendacio, nulla particula horum librorum manebit, qua non possit in dubium reuocari.* Quæ ratio Augustini firmissima est; si enim erratum aliquod in Scripturis, siue imperitia, siue obliuione, siue alia quacunque humana imbecillitate ab auctore committi potuit, quicumque locus proferatur, de eo quæstio esse poterit, an in eo scribendo auctor non dormitauerit.

Quid igitur, inquires, sibi voluit Augustinus, cùm in 3. lib. de consensu Euangel. cap. 7. quòd apud Matth. legatur Hieremias

ias

mias pro Zacharia, nominis errorem tribuit lapsui memoria? Respondeo, non legisse me apud Augustinum errorem, vel lapsum, vt Erasmus dicit, sed à Spiritu sancto mirabiliter gubernatam mentem Euangelistæ, sine errore & sine lapsu. Id vnum Augustinus dicit, scribenti Euangelistæ, diuina prouidentia vnus Prophetæ nomen pro alio occurrisse; in quo si lapsus aut error fuit, certè Spiritus sancti fuit. Spiritum sanctum verò labi, aut errare posse, nemo sanæ mentis vnquam dixit. Sed verba ipsa S. Augustini audiamus.

Quid, inquit, intelligendum est, nisi hoc actum esse secretiori consilio prouidentia Dei, qua mentes Euangelistarum sunt gubernata? Potuit enim fieri, vt animo Matthæi Euangelium conscribentis, pro Zacharia Hieremias occurreret, vt fieri solet: quod tamen sine ulla dubitatione emendaret, saltem ab aliis admonitus, qui ipso adhuc in carne viuente hoc legere potuerant, nisi cogitaret recordationi suæ, quæ sancto Spiritu regebatur, non frustra occurrisse aliud pro alio nomen Prophetæ, nisi quia ita Dominus hoc scribi constituit. Cur autem ita constituerit Dominus, prima illa causa vtilissima debet facillimè cogitari, etiam sic esse insinuatam, ita omnes sanctos Prophetas vno Spiritu locutos, mirabili inter se consensione consistare, vt hoc multò amplius sit, quàm si omnia Prophetarum vno vnius ore dicerentur. Et ideo indubitanter accipi debere, quacunque per eos Spiritus sanctus dixit, Et singula esse omnium, Et omnia singulorum. Cum igitur Et quæ dicta sunt per Hieremiam, tam sint Zachariæ quàm Hieremiæ, Et quæ dicta sunt per Zachariam, tam sint Hieremiæ quàm Zachariæ: quid opus erat vt emendaret Matthæus, cum aliud pro alio sibi nomen occurrens, à se scriptum relegisset, ac non potius sequens auctoritatem Spiritus sancti, à quo mentem suam regi plus nobis ille vtrique sentiebat, ita hoc scriptum relinqueret, sicut eum admonendo constituerat ei Dominus? ad informandos nos, tantam verborum suorum inter Prophetas esse concordiam, vt non absurdè, immò congruentissimè etiam Hieremiæ deputarem, quod per Zachariam dictum reperiremus.

Argumenta quæ Melchior Canus lib. 2. de locis Theolog. cap. 16. 17. 18. pro hac hæresi adducit & diluit, prætermittenda mihi esse putauit, tum quod ea apud nullum hæreticorum legerim, tum etiam quod ab ipso Cano facilè peti possint.